



**Raftul
Denisei**

Colecție coordonată de
DENISA COMĂNESCU

David
Foenkinos
FAMILIA
MARTIN

Traducere din franceză de
SIMONA BRÎNZARU

HUMANITAS
fiction

Redactor: Iuliana Glăvan
Coperta: Angela Rotaru
Tehnoredactor: Manuela Măxineanu
Corector: Marilena Vasile
DTP: Corina Roncea, Veronica Dinu

Tipărit la Livco Design

DAVID FOENKINOS
LA FAMILLE MARTIN
Copyright © Éditions Gallimard, Paris 2020

© HUMANITAS FICTION, 2022,
pentru prezenta versiune în limba română

ISBN 978-606-779-977-4
Descrierea CIP este disponibilă
la Biblioteca Națională a României.

EDITURA HUMANITAS FICTION
Piața Presei Libere 1, 013701 București, România
tel. 021 408 83 50, fax 021 408 83 51
www.humanitas.ro

Comenzi online: www.libhumanitas.ro
Comenzi prin e-mail: vanzari@libhumanitas.ro
Comenzi telefonice: 0723 684 194

*Valoarea întâmplării este egală
cu gradul ei de improbabilitate.**

Milan Kundera

* *Nemurirea* de Milan Kundera, trad. de Jean Grosu, Humanitas Fiction, București, 2019, p. 265. (N. tr.)

Scriam căznit. Băteam pasul pe loc. Ani de-a rândul inventasem numeroase povești, inspirându-mă rareori din realitate. Pe atunci lucram la un roman despre atelierele de scriere creativă. Intriga se derula în timpul unui weekend dedicat cuvintelor. Iar mie tocmai cuvintele îmi lipseau. Personajele mele abia dacă-mi stârneau interesul, plictisindu-mă de moarte. Mi-a trecut prin minte că orice poveste reală ar fi mai interesantă. Orice existență care să nu fie ficțiune. Adeseori, în timpul sesiunilor de autografe, cititorii veneau să mă vadă și-mi spuneau: „Ar trebui să scrieți despre viața mea. Este incredibilă!“ Și cu siguranță că așa era. Puteam să ies în stradă, să opresc prima persoană care-mi apărea în cale și să o rog să-mi dea câteva detalii biografice. Eram aproape sigur că asta m-ar motiva mai mult decât o ficțiune nouă. Astfel a început totul. Chiar așa mi-am spus: ieși în stradă, abordezi prima persoană pe care o vezi, și ea va fi subiectul cărții tale.

La parterul imobilului unde locuiesc se află o agenție de voiaj; trec în fiecare zi prin fața acestui birou straniu cufundat în penumbră. Una dintre angajate iese deseori să fumeze în fața intrării și rămâne aproape nemișcată cu ochii în telefonul mobil. Mi s-a întâmplat să mă întreb la ce se gândea; și necunoscuții au viața lor. Așadar am ieșit din casă spunându-mi: dacă este afară să fumeze, va fi eroina romanului meu.

Numai că necunoscuta nu era acolo. Mi-a lipsit doar un rotocol de fum ca să devin biograful ei. Însă la câțiva metri, o femeie se pregătea să traverseze strada, trăgând de un cărucior mov. Mi-a atras atenția imediat. Femeia aceasta nu știa încă, dar tocmai intrase pe teritoriul românesc. Urma să devină subiectul principal al noii mele cărți (dacă avea să-mi accepte propunerea, desigur). Aș fi putut aștepta să mă simt inspirat sau atras mai mult de o altă persoană. Dar nu, trebuia să fie *prima persoană care-mi ieșea în cale*. Nu era loc de întors. Speram ca hazardul acesta organizat să mă ducă la o poveste palpitantă sau la unul dintre acele destine care ajută la înțelegerea unor mize esențiale ale vieții. La drept vorbind, așteptam totul de la femeia aceasta.

M-am apropiat cerându-mi scuze că o deranjez. M-am adresat dând dovadă de o politețe onctuoasă, specifică celor care au ceva de vânzare. A încetinit pasul, mirată desigur că este abordată astfel. I-am explicat că locuiam în cartier și că eram scriitor. Când oprești o persoană din drumul ei, trebuie să mergi direct la esențial. Se spune deseori că persoanele în vârstă sunt neîncrăzătoare, dar ea mi-a zâmbit imediat. M-am simțit suficient de încurajat ca să-i expun proiectul meu:

— Știți... Mi-ar plăcea să scriu o carte despre dumneavoastră.

— Poftim?

— Este adevărat că asta poate părea puțin cam ciudat... Dar este un fel de provocare pe care mi-am lansat-o. Locuiesc acolo, am spus arătând imobilul. Vă scutesc de alte detalii, însă mi-am propus să scriu despre prima persoană care o să-mi iasă în cale.

— Nu pricep.

— Credeți că am putea merge să bem o cafea, ca să vă spun mai multe?

— Acum?

— Da.

— Nu pot. Trebuie să ajung acasă. Am ceva de pus la congelator.

— Ah, da, înțeleg, i-am răspuns întrebându-mă dacă acest prim schimb de replici nu devenea cam neconvingător.

Mă entuziasmase intuiția mea, dar iată că era cât pe ce să scriu despre necesitatea de a nu recongela produsele decongelate. La numai câțiva ani de când obținusem Premiul Renaudot, simțeam cum mă străbate frisonul declinului.

I-am propus să o aștept la cafeneaua din capătul străzii, dar ea a preferat să o însoțesc. Îmi oferea așadar de la bun început încrederea sa. În locul ei nu aș fi lăsat niciodată un scriitor să intre așa ușor la mine în casă. Mai ales un scriitor în pană de inspirație.

4

Câteva minute mai târziu ședeam singur în sufrageria ei. Trebăluia prin bucătărie. În mod neașteptat, eram extrem de emoționat. Bunicile mele muriseră de câțiva ani; trecuse ceva vreme de când nu mă mai aflasem într-un decor bătrânicos. Erau multe elemente comune: fața de masă de mușama, ceasul care ticăia zgomotos, ramele aurii care înconjurau chipurile nepoților. Cu inima strânsă, mi-am amintit când mergeam în vizită la ele. Nu ne spuneam mare lucru, dar îmi plăceau discuțiile noastre.

Eroina mea a revenit cu o tavă pe care erau așezate o ceașcă și niște fursecuri. Nu voia să ofere orice. Ca să o liniștesc, i-am povestit pe scurt cariera mea, dar nu

părea agitată. Nici nu-i trecuse prin minte că puteam fi un om periculos, un impostor sau un manipulator. Mai târziu am întrebat-o cum se explica excesul acesta de încredere. „Aveți o figură de scriitor“, mi-a răspuns ea, lăsându-mă puțin încurcat. În ceea ce mă privește, majoritatea scriitorilor sunt fie depresivi, fie libidinoși. Uneori, ambele. Așadar, pentru femeia aceasta aveam chipul cerut de meseria mea.

Eram nerăbdător să descopăr noul meu subiect de roman. Cine era ea? Mai întâi de toate, trebuia să știu ce nume de familie avea.

— Tricot, mi-a răspuns.

— Tricot, ca un tricot?

— Da, chiar așa.

— Și numele mic?

— Madeleine.

Prin urmare mă aflam în prezența lui Madeleine Tricot. Numele m-a lăsat perplex câteva secunde. Nu l-aș fi putut inventa vreodată. Mi s-a întâmplat să petrec săptămâni întregi căutând numele sau prenumele unui personaj, cu siguranță convins că sonoritatea unui nume poate influența un destin. Asta mă ajuta să înțeleg anumite temperamente. Un personaj pe care îl chema Nathalie nu putea să se comporte ca un personaj numit Sabine. Cumpăneam avantajele și dezavantajele pentru fiecare nume. Și iată că, fără să tărăgănez,

mă aflam în prezența lui Madeleine Tricot. Este avantajul oferit de realitate: câștigi timp.

În schimb, există un dezavantaj major: lipsa alternativei. Mai scrisesem un roman despre o bunică și problemele pe care le pune bătrânețea. Urma să abordez iarăși această temă? Nu eram foarte încântat, dar trebuia să accept toate consecințele proiectului meu. Care mai era avantajul dacă începeam să contest realitatea? După ce m-am gândit puțin, mi-am zis că nu era o întâmplare faptul că o întâlnisem pe Madeleine: scriitorii au cu subiectul lor predilect un raport cvasisimilă cu o condamnare pe viață.¹

5

Madeleine locuia în cartier de patruzeci și doi de ani. Poate că ne mai intersectaserăm, dar chipul ei nu-mi spunea nimic. Acestea fiind zise, eram încă relativ nou în zonă, dar îmi plăcea să bat ore în șir străzile, ca să meditez. Făceam parte dintre cei pentru care scrisul seamănă cu un soi de anexare de teritoriu.

Madeleine cunoștea pesemne poveștile multora dintre locuitorii cartierului. Cu siguranță că văzuse copii

1. Desigur, ieșind din casă la 10 dimineața, în arondismentul 17 din Paris, aveam șanse minime să dau peste o dansatoare de dansuri erotice. (N. a.)

crescând și vecini murind; știa desigur ce afacere nouă a apărut în locul librăriei care dispăruse. E limpede că există o plăcere în a trăi o viață întreagă în cadrul aceluiași perimetru. Ceea ce mi se părea o închisoare geografică reprezenta o lume de repere, de evidențe, de protecție. Pasiunea mea nestăpânită pentru fugă mă împingea deseori să mă mut (eram, de asemenea, genul de om care nu-și scoate niciodată paltonul într-un restaurant). La drept vorbind, îmi plăcea să mă îndepărtz de decorul amintirilor mele, spre deosebire de Madeleine, care mergea zilnic pe urmele propriului trecut. Când trecea prin fața școlii fetelor ei, le revedea poate alergând spre ea, aruncându-i-se de gât și strigând: „Mama!”

Chiar dacă nu deveniserăm foarte apropiați, discuția noastră demarase cu o mare ușurință. După câteva minute, amândoi – cred – uitaserăm contextul întâlnirii noastre. Asta mi-a confirmat ceea ce era evident: oamenii le place să vorbească despre ei. O ființă umană este un concentrat de autoficțiune. O simțeam pe Madeleine radioasă la gândul că putea interesa pe cineva. Cu ce aveam să începem? Nu doream nicicum să o orientez în ierarhia amintirilor sale. În cele din urmă, m-a întrebat:

— Poate ar trebui mai întâi să vă povestesc copilăria mea?

— Dacă doriți. Dar nu neapărat. Putem începe cu alte perioade ale vieții dumneavoastră.

— ...